

ФІНАНСИ

УДК 327:355.02(477)

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2022.51.43-48>Л. Горodianська, чл.-кор. АЕН України, канд. екон. наук, доц.
gorod_lv@knu.ua

ORCIDID 0000-0002-4482-1690

ScopusID 56529623300

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

НАПРЯМИ ОНОВЛЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Україна як демократична і незалежна держава обрала власний шлях розвитку, прагнула ввійти до світової системи безпеки й розвитку та необґрунтовано зазнала російської збройної агресії, унаслідок чого зруйновано економіку на сході та півдні України, відбувається переміщення та/або скорочення бізнесу, загибель і вимушена міграція людей, що веде до істотного скорочення дохідної частини бюджету разом зі значним зростанням економічних витрат, особливо витрат на оборону. Це спонукало український уряд шукати міжнародної воєнно-політичної допомоги. Єдність українського народу і Сил оборони та безпеки України стали непереборною силою, яку підтримали західні країни-партнери. Рушійною силою перетворення України на найсильнішу державу в Європі є чинники оновлення її воєнного потенціалу. Спираючись на факти та актуальні статистичні дані, проаналізовано можливості оновлення ЗСУ в умовах збройної агресії росії. Це дозволило стверджувати, що визначальним напрямом оновлення ЗСУ і формування потужного оборонного потенціалу нашої держави, підтримання безпеки та політичної стабільності у світі стала міжнародна воєнно-політична допомога. Виокремлено економічний, військово-науковий, соціальний, морально-психологічний (духовний) напрями оновлення ЗСУ в умовах збройної агресії. Запропоновано розглядати міжнародну воєнно-політичну допомогу нашої країні як визначальний напрям оновлення ЗСУ в умовах війни. Спираючись на статистичну інформацію, проведено аналіз і ранжування країн-партнерів залежно від розмірів їхньої військової допомоги Україні. Виявлено та наочно проілюстровано тенденцію надання країнами-партнерами військової допомоги Україні. Аналіз показав, що не завжди країни-партнери з високим рівнем ВВП та оборонних витрат надавали відповідну військову допомогу Україні в умовах стримування військової агресії росії.

Ключові слова: обороноздатність держави, міжнародна воєнна допомога, напрями оновлення, ВВП, воєнний потенціал, ЗСУ, витрати на оборону, ранжування.

Постановка проблеми. Україна як незалежна, самостійна та демократична держава ніколи не зазіхала на інші території, не брала участі в збройних конфліктах, прагнула ввійти до світової системи безпеки і розвитку повноправним її членом, чим викликала заздрість і звірячу ненависть з боку так званого "північного сусіда". У результаті чого Російська Федерація вдалася до необґрунтованої збройної агресії, наслідками якої стали тотальне руйнування мирної інфраструктури та загибель сотень мирних людей. У цих умовах гостро постала проблема підвищення обороноздатності України. Одним зі шляхів вирішення цієї проблеми є визначення напрямів оновлення Збройних Сил України (далі – ЗСУ) та трансформація їх в умовах війни в потужну армію як базову складову оборонного потенціалу нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Україна, обравши самостійний шлях розвитку, захищає себе від російської збройної агресії, витрачаючи на це щомісяця додатково близько \$ 5 млрд бюджетних коштів [1]. На жаль, дохідна частина державного бюджету скоротилася із-за зруйнованої економіки на сході й півдні України, вимушеного переміщення та репрофілювання бізнесу, вимушеної еміграції та загибелі людей тощо. Уряд намагається перекрити цей дефіцит бюджету з трьох джерел: за рахунок зовнішнього фінансування, продажу військових облігацій на відкритих аукціонах та продажу облігацій Національному банку України (НБУ). Податкові та митні надходження не покривають і третини всіх видатків на місяць. За словами міністра фінансів, у травні до бюджету надійшло 83 млрд грн, а витрати становили 251 млрд грн. Держказначейство оприлюднило розміри видатків з початку війни. Станом на 1 серпня видатки становлять 988 млрд грн, тобто щомісяця з бюджету витрачалось в середньому по 200 млрд грн, а це на 80 млрд більше, ніж планувалося до початку війни [2]. З початку військового

вторгнення НБУ перерахував Міністерству фінансів 190 млрд грн, що становить лише половину від продажу загального обсягу військових облігацій на 2022 рік.

Фактичний стан фінансової системи України, суттєве збільшення економічних витрат на ведення війни, фінансування військового будівництва, збільшення розмірів грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ та їх навчання користуванню сучасною військовою технікою та технологіями спонукають керівництво нашої держави до отримання міжнародної фінансової допомоги. На сьогодні західні країни пообіцяли Україні надати фінансової та військової допомоги на суму 80,7 млрд євро [3]. Лідерами в постачанні фінансової та військової допомоги Україні є США (планують надати фінансової та військової допомоги на \$ 25,45 млрд), Велика Британія (\$ 4,11 млрд), Польща (\$ 1,83 млрд).

У червні 2022 року Конгрес США остаточно схвалив законопроект про ленд-ліз, який уперше після Другої світової війни дозволяє ефективно організувати поставки зброї, боєприпасів, амуніції та обладнання до України в розмірі \$ 20 млрд [4]. Разом із цим США постачають до України озброєння за програмами USAI (Ініціатива сприяння безпеці в Україні) та програмою президентських повноважень, які не передбачають повернення коштів [5].

З початку повномасштабної війни з росією ЗСУ отримали сучасне озброєння та військову техніку як у межах безоплатної допомоги, так і через укладені із закордонними компаніями контракти. Це дозволяє стверджувати, що в ЗСУ розпочався процес переоснащення, оновлення та навчання особового складу, кінцевою метою яких є перехід України на стандарти НАТО. Українські військові опановують сучасні далекобійні артилерійські та реактивні системи, самохідну броньовану техніку, системи протиповітряної та протиракетної оборони, комплекси реактивних систем залпового вогню (РСЗВ), безпілотні

літальні апарати та інші види військового озброєння й техніки. Усе це свідчить про те, що ЗСУ в надзвичайно важких умовах військової агресії при безпрецедентній дружній підтримці держав-партнерів, демонструючи непохитну волю до перемоги над рашизмом, ідуть шляхом оновлення й переродження на сучасну, могутню, високопатріотичну, одну із сильніших армій світу.

Метою статті є визначення напрямів оновлення ЗСУ в умовах збройної агресії росії.

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку зі збройною агресією РФ український народ зі зброєю в руках став на захист своєї держави, а ЗСУ, за підтримки західних партнерів, стали найсильнішими в Європі. Оновлення ЗСУ напряму залежить від якості та кількості ресурсів і можливостей, які держава спроможна мобілізувати і використати за певних умов оснащеності засобами ведення війни, бойового досвіду та морально-психологічного рівня особового складу. Деякі дослідники виокремлюють характерні чинники, які сприяли ЗСУ стати непоборною силою на шляху військової агресії рашистів [6]. Серед них:

- восьмирічний бойовий досвід на сході України, де через АТО і ООС пройшло пів мільйона захисників Батьківщини;
- природне оновлення офіцерських кадрів на патріотичному морально-ідеологічному сприйнятті війни з росією на сході України;
- заохочення ініціативи молодших командирів на полі бою як нова філософія ЗСУ, що збігається з основоположними принципами НАТО;
- запровадження інституту сержантів як командирської ланки за аналогією із сержантським корпусом в арміях НАТО;
- запровадження з 2016 р. Сил спеціальних операцій ЗСУ, наймолодшого та найсучаснішого роду військ, де домінує перевага якості над кількістю;
- постачання зарубіжного озброєння та військової техніки завдяки об'єднанню світових демократичних сил та розробка новітніх вітчизняних зразків: протикорабельних комплексів "Нептун", САУ "Богдана", ПТРК "Стугна" тощо;
- самоорганізація громадськості для збору коштів, придбання і доставки необхідних речей воїнам на передовій, ефективне функціонування українського феномена – волонтерського руху, породженого Майданами;
- глибоке і впевнене розуміння всіма українцями, що на теренах нашої держави відбувається справедлива визвольна війна, від результатів якої залежить існування всіх нас і європейської демократії.

Цей перелік чинників можна було б продовжити, зазначивши законодавче зрівняння жінок і чоловіків у правах для проходження військової служби, що відкрило шлях до професії тисячам українок, які прагнули служити своєму народу зі зброєю в руках. Також реалізовано національно-патріотичний підхід до зовнішнього вигляду українських воїнів як національної армії, що продовжує кращі військові традиції свого народу, тобто з'явилась нова айдентика – набір особливостей, які відрізняють нашу армію від інших тощо.

Загалом, якщо акцентувати увагу на напрямках оновлення ЗСУ в умовах російської військової агресії, то доцільно визначити такі: економічний напрям, військово-науковий, соціальний, морально-психологічний (духовний) та міжнародна воєнно-політична допомога.

Економічний напрям характеризує тенденції економічного розвитку України. В умовах збройної агресії росії пріоритетності набуває проблема забезпечення націо-

нальної безпеки та оборони держави. Саме тому на військову сферу як складову національної безпеки та оборони країни та відповідно на оборонні витрати виділяють вагомому частку бюджетних коштів. Джерелом фінансового забезпечення сектору безпеки та оборони України є валовий внутрішній продукт (ВВП) держави. Витрати державного бюджету на озброєння, бойову техніку, грошове забезпечення військовослужбовців, заробітну плату працівників ЗСУ та інші потреби є процесом споживання ВВП. Війна призвела до різкого спадання розмірів податкових надходжень до державного бюджету разом зі значним зростанням видатків бюджету Міністерства оборони України. Плановий бюджет Міністерства оборони України становитиме 624,4 млрд грн, що в 5 разів більше, ніж фактичний розмір витрат бюджету минулого року, який було затверджено на рівні 130 млрд грн [7]. Цьогорічні видатки на Міністерство оборони становлять майже половину видатків Державного бюджету України порівняно з 2021 роком.

Варто зазначити, що в проєкті Державного бюджету України на 2022 рік було заплановано виділити на фінансування сектору безпеки та оборони України 5,95 % від ВВП. Відповідний показник у 2021 р. становив 5,92 %, а у 2020 р. – 5,45 %. Було вирішено збільшити грошові виплати військовослужбовцям та працівникам ЗСУ в 2022 р. на 10,9 млрд грн порівняно з 2021 роком [8].

Військово-науковий напрям характеризує вплив на зміст та методи діяльності військ (сил), можливості та ризики використання мережі Інтернет, інших засобів комунікації для реалізації визначених цілей тощо. Це рівень наукового потенціалу і засобів, які держава може виділити з бюджету і використати в інтересах створення і нарощування своєї воєнно-технічної міцності. Разом з цим необхідно враховувати рівень ризиків впливу медіаконтенту в умовах ведення смислової війни, витоку даних (інформації), управління технічними об'єктами внаслідок використання людиною (військовослужбовцем, працівником ЗСУ) цифрових технологій. Сучасні підходи до організації, формування належного рівня військово-наукового потенціалу і функціонування ЗСУ разом із іншими військовими формуваннями як основними суб'єктами забезпечення національної безпеки та оборони держави пов'язані з активним залученням України до процесів євроатлантичної інтеграції та міжнародної підтримки. Починаючи з російської агресії 2014 р. і дотепер, США є стратегічним партнером незалежної України. За даними інформаційного бюлетеня Пентагону Сполучені Штати Америки загалом виділили Україні в галузі безпеки близько \$ 9,8 млрд допомоги [9].

Регламент ЄС № 833/2014 вводить в дію певні заходи, передбачені в Рішенні Ради 2014/512/CFSP, і забороняє продаж, постачання, передачу або експорт товарів та технологій подвійного призначення будь-якій особі, організації або органу в росії чи для використання в росії, якщо ці товари призначені для військового використання або військових кінцевих користувачів. Посилено контроль за експортом товарів подвійного вжитку, зокрема за уразливими секторами військово-промислового комплексу росії. Разом з цим обмежено доступ росії до найважливіших передових технологій, таких як:

- дрони й програмне забезпечення для них;
- програмне забезпечення для шифрувального об'єднання;
- напівпровідники та високотехнологічні електронні пристрої;

- хімічні речовини, які можуть бути використані для хімічної зброї.

Розширено списки підсанкційних підприємств військово-промислового й оборонного комплексу, які логістично або матеріально підтримують вторгнення росії до України [10].

Соціальний напрям характеризує роль освічених людей за видами військ (сил), специфіку звичаїв і традицій та інших цінностей у сенсі їхнього впливу на виконання функцій оборони та захисту держави. Людські ресурси є основою для визначення мобілізаційних можливостей держави. Максимальне нарощування й ефективного використання людських ресурсів залежить від мети, яка формується в мирних умовах або в період підготовки та ведення війни. Цей напрям характеризується рівнем соціального забезпечення та безпеки під час проходження служби військовослужбовцями та працівниками ЗСУ, ураховуючи гендерну рівність, соціальну взаємодію та інші соціальні аспекти.

Одним із напрямів стимулювання військових кадрів ЗСУ в умовах війни є соціальний захист та грошове забезпечення військовослужбовців, розміри якого встановлює та гарантує держава разом з гарантуванням належного рівня матеріального, грошового та інших видів забезпечення. Грошове забезпечення виплачується в розмірах, що встановлюються Кабінетом Міністрів України, і має забезпечувати достатні матеріальні умови для комплектування ЗСУ та інших, утворених відповідно до законів України, військових формувань і правоохоронних органів кваліфікованим особовим складом, ураховувати характер, умови служби, стимулювати досягнення високих результатів у службовій діяльності [11]. Порядок виплати грошового забезпечення регулюється Міністром оборони України, керівниками центральних органів виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні утворені відповідно до законів України військові формування та правоохоронні органи, керівниками розвідувальних органів України [12]. Структуру та розміри грошового забезпечення в умовах воєнного стану розкрито в праці [13, с. 64].

Систему грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ утворює сукупність правових і соціальних гарантій, спрямованих на розв'язання питань їхнього соціального захисту, реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб, підтримання належного статусу в суспільстві та соціальної стабільності у військовому середовищі [13, с. 62]. На грошове забезпечення військовослужбовців і працівників ЗСУ в 2022 р. було заплановано виділити з бюджету 71,2 млрд грн [8]. В умовах збройної агресії росії грошові виплати військовослужбовцям лише за липень становитимуть близько 70 млрд грн [7]. І це лише частина бюджетних видатків на війну.

На ступінь фінансування системи грошового забезпечення ЗСУ впливає розподіл коштів між загальним і спеціальним фондами для виплати грошового забезпечення. На шляху до стандартів НАТО проаналізуємо співвідношення між загальним і спеціальним фондами для виплати грошового забезпечення ЗС України [14]. Наприклад, частка загального фонду грошового забезпечення ЗСУ становить 0,45, тоді як частка фонду спеціального призначення становить 0,55. У країнах НАТО, таких як:

- США, Німеччина, Туреччина, Литва співвідношення між загальним і спеціальним фондами для виплати грошового забезпечення становить 80/20;

- Польща та Румунія співвідношення між загальним і спеціальним фондами для виплати грошового забезпечення становить 70/30.

Соціальний напрям уособлює різні аспекти, у тому числі, підготовку і перепідготовку особового складу, розвиток професійних навичок військовослужбовця задля засвоєння ним нових видів зброї, техніки, технологій тощо.

Морально-психологічний напрям характеризує здатність нації витримати протягом війни найбільше напруження, труднощі, втрати, навіть поразки, не втративши волі до перемоги, активного прагнення народу та особового складу збройних сил перемогти будь-якою ціною, у готовності заради цього понести будь-які жертви, виявити мужність, стійкість і героїзм.

Існують різноманітні підходи до групування та аналізу чинників як рушійної сили будь-якого процесу. Зокрема, у праці [15] наведено підходи до аналізу чинників, які впливають на розвиток ЗСУ та інші складові сил оборони. Автори виділяють чотири групи чинників, серед яких: економічні, соціальні, правові, технологічні.

В умовах війни виокремлюють три основні чинники [16], які впливають на свідомий вибір особистістю кар'єри військового – це професійні, емоційні та матеріальні. Професійний чинник пов'язаний із бажанням особистості стати військовослужбовцем ЗСУ та з перспективами професійного розвитку й кар'єрного просування. Емоційний чинник пов'язаний із патріотичною налаштованістю людини та її бажанням бути залученим до воєнних подій у країні та схильним до ризиків. Матеріальні чинники пов'язані з належним рівнем грошового забезпечення військовослужбовців, можливістю отримання стабільного доходу, наявністю соціальних пільг та інших матеріальних переваг. Цей вплив може відрізнитися залежно від мирного часу або умов війни.

Міжнародна воєнна-політична допомога є напрямом, який надав можливість Україні відчувати воєнну, матеріальну, психологічну й політичну підтримку. Це сприяло оновленню духовних сил людських мас, у тому числі, морально-психологічного стану особового складу військ (сил), їхньому згуртуванню й вирішенню військових завдань оборони нашої держави від ворога. Для координації міжнародних зусиль регулярно відбуваються зустрічі у форматі "Рамштайн". США вдруге після завершення Другої світової війни відкрили програму ленд-ліз для України. До нашої країни постійно прибувають танки, броньовані машини, автотранспорт, артилерія, ракетні системи, дрони, стрілецька зброя та боеприпаси. Частина ще радянських зразків, частина – найновіших західних. За кількістю протитанкових ракетних комплексів (ПТРК) Javelin, NLAW тощо українська армія вже друга у світі. Саме ПТРК допомогли зупинити колони загарбника в перші дні війни [6]. Важливу роль на цьому етапі війни відіграє високомобільна артилерійська ракетна система M142 HIMARS. Тилові командні пункти, авіабази, склади боеприпасів та нафтобази росіян стали досяжними цілями для української армії. Ворогу довелося відчувати на власній шкурі також новинки вітчизняної військової промисловості – міць протикорабельного комплексу "Нептун", САУ "Богдана", ПТРК "Стугна" та багато іншого. Для перемоги над країною-агресором – росією Україні потрібно ще кілька тисяч одиниць важкого озброєння та іншого військового обладнання, яке їй можуть передати західні партнери. Стан військової допомоги Україні на липень поточного року наведено в табл. 1 та на рис. 1 і 2.

Таблиця 1. Військова допомога Україні від країн-партнерів станом на липень 2022 р.

Рейтинг за рівнем військової допомоги Україні в 2022 р.	Країни світу	Витрати на власну оборону в 2021 р.		Військова допомога Україні у 2022 р., млн дол.	
		млрд дол.	% від ВВП	млн дол.	% від витрат на власну оборону в 2021 р.
1	США	801,0	3,50	2330	0,29
2	Польща	13,7	2,10	1800	13,14
3	Велика Британія	68,4	2,20	1016	1,49
4	Канада	26,4	1,30	759	2,88
5	Норвегія	8,3	1,80	432	5,20
6	Німеччина	56,0	1,30	269	0,48
7	Естонія	0,6	2,31	245	37,98
8	Чехія	4,0	1,42	231	5,76
9	Латвія	0,8	2,30	220	29,02
10	Франція	56,6	1,90	160	0,28
11	Італія	32,0	1,50	150	0,47
12	Бельгія	6,3	1,10	80	1,27
13	Нідерланди	13,8	1,40	68	0,49
14	Австралія	31,8	2,00	68	0,21
15	Люксембург	0,5	0,76	50	10,55
16	Литва	1,1	2,12	41	3,65
17	Фінляндія	4,1	1,53	30	0,73
18	Греція	8,1	3,90	15	0,18
19	Словенія	0,6	1,10	10	1,78
20	Болгарія	1,2	1,82	4	0,29
21	Австрія	3,5	0,84	3	0,09
22	Нова Зеландія	3,0	1,54	1	0,04

Джерело: табл. 1 складено за даними [3; 17–19].

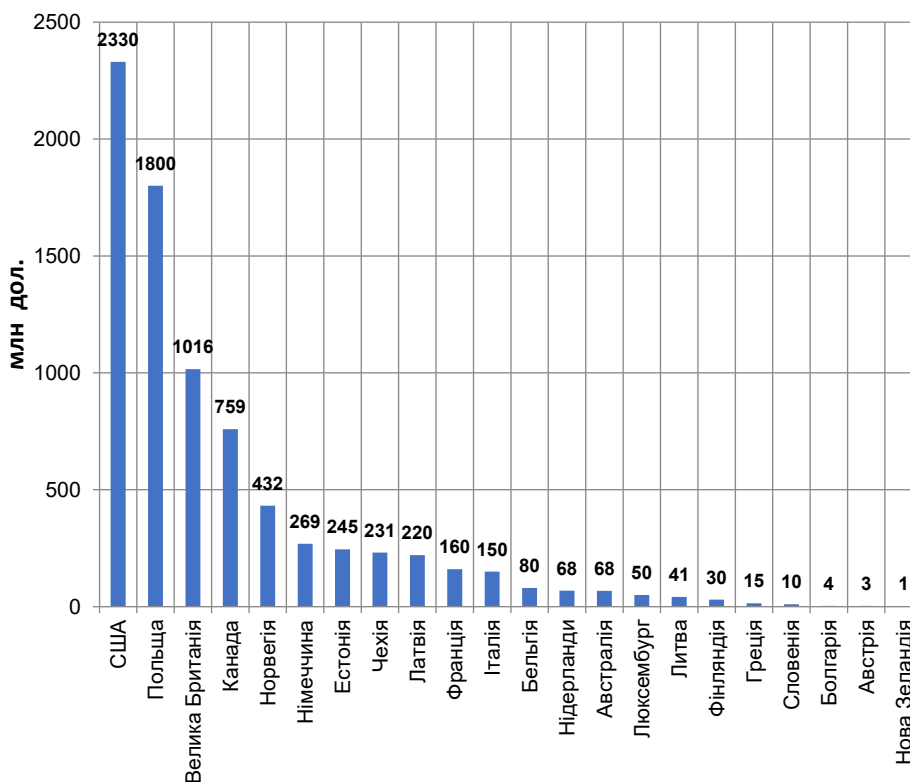

Рис. 1. Рівень військової допомоги Україні від країн світу станом на липень 2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [3; 18–19].

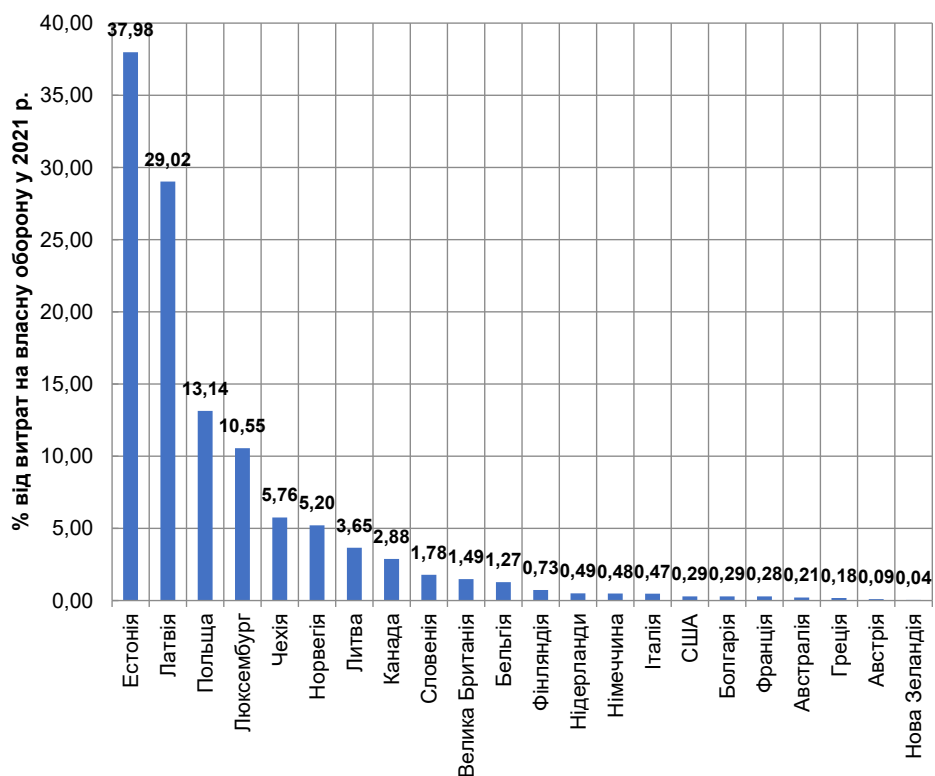

Рис. 2. Військова допомоги Україні від країн світу (у %) від витрат на власну оборону в 2021 р. (станом на липень 2022 р.)

Джерело: побудовано автором за даними [3; 18–19].

Найбільше фінансової, гуманітарної та військової підтримки Україні надали Сполучені Штати Америки (рис. 1), які надали зброї на \$ 2,33 млрд (38,4 % з обіцяних 6,3 млрд). На другому місці – Польща, вона надала 100 % обіцяної зброї вартістю \$ 1,8 млрд. Потім Великобританія (90,7 % з обіцяних \$ 1,12 млрд), Канада та окремі члени Євросоюзу [3]. Зауважимо, що деякі держави виділяють значну частину свого власного оборонного потенціалу задля допомоги Україні й запобіганню поширенню рашиської агресії на вільну й демократичну Європу (рис. 2).

Незважаючи на героїчний захист суверенітету та цілісності, перед Україною стоїть безліч викликів, які наша країна ще має подолати. Війна стала рушійною силою та шоком для суспільства і водночас мобілізаційним чинником для відновлення України. Як приклад план Маршалла зразка 1945 р. став основою побудови нової архітектури світу та визначив світовий розвиток на 80 років. З того часу відбулись глобальні зміни світопорядку, глобалізація і цифрова трансформація світу. Доцільно врахувати сучасні напрями оновлення ЗСУ в умовах збройної агресії росії при виборі власного шляху і формуванні Плану відновлення України.

Висновки. На шляху до звільнення держави від агресора, збереження суверенітету, безпеки та оновлення обороноздатності України сформовано та проаналізовано напрями оновлення ЗСУ в умовах збройної агресії росії. Основними з них є економічний, військово-науковий, соціальний, морально-психологічний (духовний) та міжнародна воєнно-політична допомога. Зазначено, що в умовах російської збройної агресії визначальним напрямом є міжнародна воєнно-політична допомога нашій державі, яка спрямована на формування воєнного потенціалу ЗС

України та підтримання політичної стабільності у світі та безпеки в нашій країні. Проведено аналіз напрямів оновлення ЗСУ, спираючись на факти, статистичні дані рівня витрат на оборону, ВВП та воєнну допомогу Україні від країн-партнерів в умовах збройної агресії росії.

Перспективами подальших досліджень є аналіз чинників, що впливають на стан Сил оборони та їхню основну складову – ЗС України. Аналіз чинників надасть можливість виявити певні закономірності та врахувати їх під час планування відповідних заходів для вирішення завдань воєнної безпеки, політичної стабільності та захисту держави у мирний і воєнний час.

Список використаних джерел

1. Марченко Сергій. Видатки на армію зросли майже в 10 разів: інтерв'ю мін-ра фінансів України // Інформагентство Уніан. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/ministr-finansiv-ukrajini-sergiy-marchenko-vidatki-na-socialne-zabezpechennya-i-armiyu-virosli-mayzhe-v-10-raziv-novini-ukrajina-11926035.html> (дата звернення: 19.08.2022).
2. З початку війни видатки бюджету сягнули 988 млрд грн // Financial club. URL: <https://finclub.net/ua/news/z-pochatku-viiny-vydatky-biudzhetsiahnuly-988-mlrd-hrn.html> (дата звернення: 19.08.2022).
3. 10 країн Європи надали Україні 100 % обіцяної військової допомоги, Німеччина і США – менше 40 % : дослідження // Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/07/9/7142887/> (дата звернення: 19.08.2022).
4. MIND. URL: <https://mind.ua/publications/20240545-lend-liz-na-33-mlrd-ta-konfiskaciyi-yak-ssha-dopomozhut-ukrayini-peremogti> (дата звернення: 19.08.2022).
5. В Білому домі прокоментували використання ленд-лізу для України // Voanews. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/white-house-lend-lease/6657075.html?fbclid=IwAR0YHt97ObX8NVpkcKqA5s9hW11n6Zwyp3vkl5kxd7nwopZ7LRr09gxYgY> (дата звернення: 19.08.2022).
6. 10 факторів, які зробили ЗСУ новою військовою потугою // Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3531777-10-faktoriv-aki-zrobili-zsu-novou-vijskovou-potugou.html> (дата звернення: 19.08.2022).
7. Мільяр Г. За липень військові отримають 70 млрд грн // Financial club. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3543503-za-lipen-vijskovi>

otrimaut-70-milardiv-ponad-polovinu-ricnogo-budzetu-minoboroni.html (дата звернення: 19.08.2022).

8. На безопасность и оборону предусмотрено рекордное финансирование в проекте бюджета-2022. URL: <https://nash.live/rus/news/economy/na-bezopasnost-i-oboronu-predusmotreno-rekordnoe-finansirovanie-v-proekte-bjudzhetu-2022.html> (дата звернення: 19.08.2022).

9. Immediate release. Fact Sheet on U.S. Security Assistance to Ukraine. August 8, 2022. URL: <https://media.defense.gov/2022/Aug/09/2003052810/-1/-1/0/UKRAINE-FACT-SHEET%E2%80%93AUG-8.PDF> (дата звернення: 19.08.2022).

10. Council Regulation (EU) 2022/328 of 25 February 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0328&qid=1647426657418> (дата звернення: 21.08.2022).

11. Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб : Постанова Кабміну України від 30.08.2017 р. № 704. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.08.2022).

12. Міноборони оприлюднило розміри грошового забезпечення військових під час війни // Galinfo. URL: https://galinfo.com.ua/news/minoborony_oprylyudnylo_rozmiry_groshovogo_zabezpechennya_viykovykh_pid_chas_viyny_382670.html (дата звернення: 19.08.2022).

13. Гордіянська Л. В. Особливості грошового забезпечення Збройних сил України в умовах воєнного стану // Вісн. Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки, 2022. Вип. 2 (50). С. 60–67.

14. Стандарти НАТО: Армія та гроші // Центр воєнної політики та політики безпеки, 2020. URL: <https://defpol.org.ua/index.php/aleia-heroiv/730-standarty-nato-armiia-ta-hroshi> (дата звернення: 19.08.2022).

15. Підходи до аналізу чинників, які впливають на розвиток Збройних Сил України та інших складових сил оборони / М.Г. Іваницький, Ф.В. Саганюк, Ю.М. Мудрак, А.В. Пальчик // зб. наук. пр. Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Черняхівського, 2019. № 3(67). URL: <http://znp-cvds.nuou.org.ua/article/view/196726/196984> (дата звернення: 19.08.2022).

16. Чому військовослужбовці звільняються з армії // ГО Повернісь живим, 2021. URL: <https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2021/06/zvit-ua-digital.pdf> (дата звернення: 19.08.2022).

17. Trends in world military expenditure / da Silva Diego Lopes, Tian Nan, Marksteiner Alexandra, Liang Xiao. 2021. URL: <http://www.converge.org.nz/pma/milex22facts.pdf> (дата звернення 20.08.2022).

18. GDP per capita (current US\$). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD> (дата звернення 21.01.2022).

19. Список стран по военным расходам // NoneWS. URL: <https://nonews.co/directory/lists/%20countries/military> (дата звернення: 19.08.2022).

References

1. Minister of Finance of Ukraine Marchenko, S. (2022). Expenditures on the army have increased almost 10 times. Information agency Unian. <https://www.unian.ua/economics/finance/ministr-finansiv-ukrajini-sergiy-marchenko-vidatki-na-socialne-zabezpechennya-i-armiyu-virosli-mayzhe-v-10-raziv-novini-ukrajina-11926035.html> [in Ukrainian].

2. Since the beginning of the war, budget expenditures have reached UAH 988 billion (2022). *Financial club* : <https://finclub.net/ua/news/z-pochatku-viiny-vydatky-biudzhetu-siahnuli-988-mlrd-hrn.html>

3. Research: 10 European countries provided Ukraine with 100% of the promised military aid, Germany and the USA – less than 40% (2022). *European Truth*. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/07/19/7142887/>

4. MIND. (2022). <https://mind.ua/publications/20240545-lend-liz-na-33-mlrd-ta-konfiskaciyi-yak-ssha-dopomozhut-ukrayini-peremogti>

5. The White House commented on the use of lend-lease for Ukraine (2022). *Voanews*. <https://ukrainian.voanews.com/a/white-house-lend-lease/6657075.html?fbclid=IwAR0YHt97ObX8NvpkKqA5s9hW11n6Zwypr3vkL5kxd7nwopZ7LRr09gxYgY>

6. 10 factors that made the Armed Forces a new military power (2022). *Ukrinform*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3531777-10-faktoriv-aki-zrobili-zsu-novou-vijskovou-potugou.html>

7. Painter G. For July, the military will receive UAH 70 billion (2022). *Financial club*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3543503-za-lipen-vijskovotrimaut-70-milardiv-ponad-polovinu-ricnogo-budzetu-minoboroni.html>

8. Security and Defense Provides Record Funding in Draft Budget 2022 (2022). <https://nash.live/rus/news/economy/na-bezopasnost-i-oboronu-predusmotreno-rekordnoe-finansirovanie-v-proekte-bjudzhetu-2022.html>

9. Immediate release. Fact Sheet on U.S. Security Assistance to Ukraine. August 8, 2022 (2022). <https://media.defense.gov/2022/Aug/09/2003052810/-1/-1/0/UKRAINE-FACT-SHEET%E2%80%93AUG-8.PDF>

10. Council Regulation (EU) 2022/328 of 25 February 2022 amending Regulation (EU) No 833/2014 concerning restrictive measures in view of Russia's actions destabilising the situation in Ukraine (2022). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0328&qid=1647426657418>

11. On the financial support of military personnel, members of the rank and file and some other persons (2017). *Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF#Text>

12. The Ministry of Defense made public the amount of money provided to the military during the war (2022). *Galinfo*. https://galinfo.com.ua/news/minoborony_oprylyudnylo_rozmiry_groshovogo_zabezpechennya_viykovykh_pid_chas_viyny_382670.html

13. Gorodianska, L. V. (2022) Peculiarities of monetary support of the armed forces of Ukraine under martial law. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Military special sciences*, 2 (50). pp. 60-67.

14. Center for Military and Security Policy. NATO Standards: Army and Money (2020). <https://defpol.org.ua/index.php/aleia-heroiv/730-standarty-nato-armiia-ta-hroshi>

15. Ivanytskyi, M. G., Saganyuk, F. V., Mudrak, Yu. M., Palchyk, A. V. Approaches to the analysis of factors affecting the development of the Armed Forces of Ukraine and other components of the defense forces (2019). *Collection of scientific works of the Center for Military-Strategic Research of Chernyakhovsky National University*, 3 (67). 2019. <http://znp-cvds.nuou.org.ua/article/view/196726/196984>

16. GO Come back alive. Why servicemen leave the army (2021). <https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2021/06/zvit-ua-digital.pdf>

17. Da Silva, D. L., Tian, N., Marksteiner A., Liang, X. (2021) Trends in world military expenditure. <http://www.converge.org.nz/pma/milex22facts.pdf>

18. GDP per capita (current US\$) (2022). <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

19. List of countries by military spending (2022). *NoneWS*. <https://nonews.co/directory/lists/%20countries/military>

Надійшла до редколегії 21.07.22

L. Gorodianska, Active Corresponding Member of Ac. of Sci., PhD in Economics, Ass. Prof.

gorod_lv@knu.ua

ORCID ID 0000-0002-4482-1690

Scopus ID 56529623300

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

DIRECTIONS OF RENEWAL OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF RUSSIAN MILITARY AGGRESSION

Ukraine, as a democratic and independent state, chose its own path of development, sought to enter the global system of security and development, and unreasonably experienced Russian armed aggression. As a result of the war, the economy in the east and south of Ukraine has been destroyed, business is being moved and/or reduced, people are killed and forced to migrate. The consequences of this are a significant reduction in budget revenues, along with a significant increase in economic spending, especially defense spending. This prompted the Ukrainian government to seek international military and political assistance. The unity of the Ukrainian people and the defense and security forces of Ukraine became an irresistible force supported by Western partner countries. The driving force behind the transformation of Ukraine into the strongest state in Europe is the renewal of its military potential. Based on the facts and current statistics, the possibilities of updating the Armed Forces of Ukraine in the face of Russia's armed aggression are analyzed. This made it possible to state that international military-political assistance to Ukraine has become the determining direction for the renewal of the Armed Forces of Ukraine and the formation of a powerful defense potential of our state, maintaining security and political stability in the world. The economic, military-scientific, social, moral-psychological (spiritual) directions of the renewal of the Armed Forces of Ukraine in the conditions of Russia's armed aggression are singled out. At the same time, it is proposed to consider international military-political assistance to our country as the determining direction for updating the Armed Forces of Ukraine in war conditions. Based on statistical information, an analysis and ranking of partner countries was carried out depending on the size of their military assistance to Ukraine. The trend of providing military assistance to Ukraine by partner countries has been identified and clearly illustrated. The analysis showed that partner countries with a high level of GDP and defense spending did not always provide appropriate military assistance to Ukraine in the context of deterring Russia's military aggression.

Keywords: state defense capability, international military assistance, areas of renewal, GDP, military potential, Armed Forces of Ukraine, defense spending, ranking.